

สารบัญ

ภาคหนึ่ง บทที่		หน้า
	สตุดิพจน์แด่แม่ นายจรรยา นิมมานเหมินท์ เนื่องในโอกาสมีอายุครบ 60 ปี วันที่ 26 สิงหาคม 2528 ประพันธ์เป็นคร่าวชอล้านนาไท โดย นายกำธร จินดาหลวง เลขานุการชมรมฟื้นฟูวิถีล้านนาไท	
1-15	กาพย์นำ และ อารัมภบท	1-4
16	เริ่มต้นเล่าเจ็ย (นิทาน)	4
27-29	ต้นเหตุที่บังเกิดมีพระพุทธบาทสี่รอยขึ้น	7
	ก. 27-36 พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ในล้านนา ชนเผ่า ลัวะ มีปู่แสะ ย่าแสะ และลูกชายจะกินพระพุทธองค์	7
	ข. 37-43 พระพุทธองค์ทางแสดงปาฏิหาริย์ ทรงประทับพระ บาทลงเหนือแผ่นดินหินใหญ่ กลายเป็นรอยพระพุทธบาทขึ้น	9
	ค. 44-48 เมื่อกินพระพุทธองค์ไม่ได้ ชาวลัวะป่าขอกินควาย รุ่นตัวผู้สีดำแทนเนื้อคน พระพุทธองค์ตรัสให้ไป ขอเจ้าผู้ครองเมืองเอง พระองค์ไม่ทรงเกี่ยวข้องด้วย	10
	ง. 49-59 พระพุทธองค์ทรงบอกลูกชาย ของปู่แสะย่าแสะว่า ควรบวชเป็นฤาษีต่อไปจะมีชื่อเรียกว่า สุเทวฤาษี หรือ ฤาษีवासูเทพ และทรงทำนายว่า อนาคตจะ เกิดอาณาจักรหริภุญชัยและอาณาจักรล้านนาไท พญากือนา กษัตริย์เชียงใหม่ล้านนาไท จะบรรจุ พระบรมธาตุไว้บนดอยสุเทพ	11
	จ. 60-69 ศาลปู่แสะย่าแสะ และฤาษีवासูเทพ เดิมตั้งอยู่หลัง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประเพณีบวงสรวงเช่น ผีปู่แสะย่าแสะ และฤาษีवासูเทพ มีการฆ่าควายรุ่น สีดำเขายาวเพียงหูเป็นเครื่องพลีกรรม	13
	ฉ. 70-72 ประเพณีการอัญเชิญพระบรมพุทธรูปขึ้นแขวนไว้บนต้นไม้ เพื่อขู่มลอกผีลัวะว่าพระพุทธองค์ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่	15
	ช. 73-79 ทหารญี่ปุ่นที่เชียงใหม่เผาพระบรมอุรังคธาตุเดิมในระหว่าง สงครามเอเชียบูรพา	15

บทที่		หน้า
80-100	ฤทธิวิสาเทพบำเพ็ญตบะบนคอยสุเทพ สัตว์ป่ามากินปีศาจและ อาจมของพระฤทธิที่ถ่ายไว้หลังอาศรม บังเกิดตั้งครุฑขึ้นมาและ ออกลูกเป็นคน ฤทธิเลี้ยงลูกและเมื่อหน่วยที่ถูกรบกวนมาก จึง คิดสร้างเมืองให้ลูกอยู่	17
101-105	ฤทธิวิสาเทพนมิตเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) และแสวงหาคนดีมา เป็นกษัตริย์ปกครองเมือง	19
106-129	อุดมคติของสุเทวฤทธิเกี่ยวกับกษัตริย์ที่จะมาครองเมืองลำพูน นโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง ของสุเทวฤทธิ อัน จะพื้งนำมาใช้ในการปกครองเมืองลำพูน	20
130-134	สุเทวฤทธิเหาะไปลพบุรีเพื่อทูลขอโอรสหรือธิดา ของเจ้าเมือง ลพบุรี ไปครองเมืองลำพูน ราชาลพบุรีประทานพระธิดาชื่อ จามเทวี เพราะต้องโทษฐานที่คบชายสามัญจนทรงพระครุฑขึ้น ราชา ลพบุรีประสงค์จะเนรเทศให้ไปอยู่ไกลๆ	23
135-144	ฤทธิยกอุทาหรณ์เรื่องชายชู้ทะเลทรายให้ราชาลพบุรีฟัง ราชินี สติขึ้นมาพลัน จึงโปรดให้พระนางจามเทวีไปครองลำพูนอย่างสม พระเกียรติ มิได้ไปในฐานที่ต้องโทษ	24
145-160	พระนางจามเทวีออกเดินทางไปลำพูนพร้อมสุเทวฤทธิโดยทางเรือ ฤทธิได้ถวายเป็นการอบรมพระนางไปตลอดการเดินทาง ถวายเป็นหลัก การของการปกครองที่ดี เพื่อให้บ้านเมืองและประชาชนเกิดความ อยู่เย็นเป็นสุข และการพัฒนาบ้านเมืองด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีงานทำ	26
161-212	บรรยายการเดินทางจากลพบุรีไปลำพูน ผ่านแก่ง ป่า เขาต่างๆ	29
	ก. 161-171 การใช้เรือแม่ปะเป็นพาหนะในการขึ้นล่องแม่น้ำปิง	29
	ข. 172-175 พระนางจามเทวีลงสร้างน้ำที่ผาอาบนาง แร้ง กา แตกดินพากันมาคูดึงถูกสาปให้กลายเป็นหิน ไปจนหมดสิ้น	32
	ค. 176-185 การผจญภัยในการถ่อเรือไปตามแม่น้ำประมาณ 100 ปีมาแล้ว	33
	ง. 186-212 พรรณานกต่างๆ สองฝั่งน้ำแม่ปิง และนิทานที่ เกี่ยวข้องกับนก	34
213-220	การเดินทางของพ่อค้าวานิชจากภาคเหนือลงไปกรุงเทพฯ การขึ้น ล่องค้าขายโดยใช้เรือแม่ปะเป็นพาหนะเดินทาง และขนส่งสินค้า ในสมัยก่อนที่การก่อสร้างทางรถไฟจะไปถึงเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2464	40

บทที่		หน้า
221-256	สัมภาษณ์ลุงชื่อ นายแม ชูติมา อายุ 95 ปี เกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ คือ	42
	ก. 226-243 เรื่องเรือแม่ปะ หรือ หางแมงป่อง เรือสะล่า (ชะล่า) เรือสะคอค และคำจ้างลูกเรือและนายท้ายเรือ (นายฮ้อย)	42
	ข. 244-248 เรื่องกงสุลต่างประเทศออกหนังสือรับรองสัญชาติให้พ่อค้าจีน ทำให้พ่อค้าจีนฉวยโอกาสทำผิดกฎหมายได้ง่าย เพราะตำรวจและเจ้าหน้าที่สรรพสามิตไทยไม่กล้าตรวจค้นเรือของบุคคลที่ถือสัญชาติของประเทศในยุโรป	48
	ค. 249-256 เรื่องเกี่ยวกับตำรวจไทยที่ปฏิบัติราชการไม่เรียบร้อยในสมัยก่อน	48
257-317	ชมปลาในแม่น้ำ ดำรับอาหารที่ทำจากปลา และ เครื่องมือจับปลา	50
318-358	อาหารจานผัก ผลไม้ ที่ขึ้นในป่า รวมไปถึงเห็ดต่างๆ ที่รับประทานได้ ยาสมนไพร	62
359-391	เที่ยวป่าในหน้าแล้ง ชมดอกไม้ป่าหลากสี สัน ชมกล้วยไม้ต่างๆ	70
392-505	ชื่อและลักษณะของแก่งต่างๆ ในแม่น้ำปิง สมัยก่อนสร้างเขื่อนภูมิพล	75
	ก. 427-436 พระสงฆ์ไทย 6 รูป ช่วยกันกู้คัมภีร์ไบเบิลในถ้ำสองข้างแม่น้ำปิง ซึ่งกำลังจะถูกน้ำท่วมเพราะสร้างเขื่อนภูมิพล	81
	ข. 437-443 मिขชั้นนาริโออเมริกันชน โบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูปและคัมภีร์ไบเบิล ออกไปขายในสหรัฐอเมริกา	82
	ค. 454-471 นิทานปรัมปราเรื่อง ปู่ฮ้อยท้ายลิกและนางแก้ว	84
	ง. 483-494 นิยายรักของธิดาเจ้าเมืองตระการ (ท่ากาน) กับหนุ่มชาวบ้าน ซึ่งพบจุดจบด้วยกันที่ผาวิงซู	87
506-516	สิ้นสุดการเดินทางของพระนามจามเทวีโดยเรือแม่ปะ ลุถึงหมู่บ้านรมยคาม หรือภูระม็ก ชานเมืองลำพูน พระนางหยุดพักผ่อนรอถูกย้เข้าเมืองลำพูน ขณะที่เรือยามว่างทรงสอนชาวบ้านทอผ้า	89

บทที่		หน้า
517-561	บรรยายขบวนแห่งพระนางจามเทวีเข้าสู่เมือง พรรณารวีขบวนและ การต้อนรับของชาวลำพูน (โดยอาศัยความทรงจำของผู้นิพนธ์ เมื่อครั้งยังเป็นลูกเสื่อ ไปเฝ้ายามที่เชิงสะพานนวรรฐ์ (สะพานเหล็ก) คราวพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพ- พรรณี เสด็จประพาสนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2469)	90
	ก. 541-543 คำนำน้าชื่อของชาวล้านนาไท	95
	ข. 548-561 การชลประทานราษฎรที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ- กาล การเรียกขวัญควาย และการนำควายไป ปล่อยไว้ในป่าเพื่อให้หากินเองในฤดูทำนา	96
562-574	น้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อนคอกกระม้อ อยู่ทางทิศตะวันออกของเมือง ลำพูน ใช้เป็นน้ำมูรธาภิเษก สรงกษัตริย์และใช้สรงพระธาตุหลวง ลำพูนในวันประเพณีเดือนแปดเหนือ ขึ้นสิบห้าค่ำ (เดือนหกใต้) วันวิสาขบูชา	100
575-578	ภาษาไดลื้อ-ของ บ้านสะแล่ง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (นิพนธ์เป็นกาพย์ยานี 11)	102
579-587	การเรียกขวัญในระหว่างชนเผ่าไท (ไต) ทั้งหมด	103
588-596	พิธีทูลพระขวัญพระนางจามเทวี และ พิธีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	105
597-640	พิธีกรรมต่างๆ ทางไสยศาสตร์ล้านนา เช่น การส่งสะทวง การเซ่นวิกบวงสรวง เพื่อส่งเคราะห์ส่งแทน การแก้อุบาทว์ต่างๆ และพิธีการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์	108
	พิธีทูลพระขวัญพระนางจามเทวี	117
	ก. พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่	117
	ข. พิธีปิดเคราะห์	120
	ค. พิธีเรียกขวัญ	122
	ง. พิธีพรรณนาเส้นฝ้ายแล้วผูกข้อมือ	129
641-683	ประสูติพระกุมารฝาแฝดเจ้ามหันตยศและเจ้านันตยศ พิธีกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการคลอดบุตรในล้านนาไท รวมไปถึงพิธีขึ้น พระอยู่ และประเพณีการตั้งชื่อเด็ก	132
	ตัวอย่างคำชอกล่อมเด็กล้านนา และชื่อเมื่อเด็กเล่นชิงช้า จาก หมู่บ้านชนบทต่างๆ ในล้านนาไท	140
684-715	พระนางจามเทวีเสด็จขึ้นครองราชย์เมืองลำพูน แล้วทรงปกครอง ส่งเสริมให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองของนครลำพูน	151

บทที่		หน้า
716-724	สุเทวฤๅษีหลุดลออกจากราชการเมืองลำพูน กลับขึ้นไปบำเพ็ญตบะ บนคอยสุเทพจนแก่แต่่าชราวยปรางลง เมื่อมาปณกิจแล้ว จึง เก็บอัฐิบรรจุไว้ที่ภู่นคอยสุเทพเรียกว่า ภูฤๅษี อยู่ไม่ห่างจากถ้ำ ฤๅษีและบันไดนาค	153
725-735	พระนางจามเทวีได้ช้างพลายก้ำางาเขียวจากอ่างสรงบนคอยเชียงดาว	155
736-740	งานสมโภชช้างและเรียกขวัญพลายก้ำางาเขียว	157
 ภาคสอง		
741-760	ขุนหลวงวิรังคะปกครองชาวลัวะอยู่ในป่า	160
	ก. 741-750 ความเป็นอยู่และสภาพชีวิตของชาวลัวะ	160
	ข. 751-759 ขุนหลวงวิรังคะส่งทูตไปลำพูน เพื่อเจรจาเรื่อง มอญจับชาวลัวะไปกักขังไว้	161
	ค. 760 ทูตลัวะถึงลำพูนด้วยกิริยาไม่สุภาพ จึงถูกจับ ตัวไว้และต่อมาได้รับการเชื้อเชิญให้เข้าเฝ้าพระนางจามเทวี	163
761-779	ทูตลัวะเข้าเฝ้าพระนางจามเทวี พระนางเชิญนั่งเสมอองค์แล้วมอบ ฝ้ายกทองสีสวย ให้ทูตนำไปถวายขุนหลวงวิรังคะ ทูตชอบใจมาก หวังจะให้พระนางได้อภิเษกสมรสกับเจ้านายของตน จึงสรรเสริญ ความยิ่งใหญ่ของหลวงวิรังคะให้พระนางฟัง	163
780-787	พระนางจามเทวีประชุมปรึกษาสภาขุนนางทั้งหลาย เกี่ยวกับขุน หลวงวิรังคะ แล้วจึงส่งทูตไปประจำเมืองลัวะ เพื่อสืบความเคลื่อนไหว ของเผ่าลัวะ	166
788-798	ทูตลัวะกราบทูลขุนหลวงวิรังคะว่าพระนางจามเทวี สวย สง่า กิริยามารยาทงดงาม เหมาะสมกับขุนหลวงวิรังคะมาก แล้วถวาย บรรณาการที่พระนางประทานมา แก่ขุนหลวงวิรังคะ	168
799-836	ขุนหลวงวิรังคะชอบใจมาก มันหมายจะเอาพระนางมาเป็นมเหสี ให้ได้ ทั้ๆ ที่ขุนหลวงมีเมียแล้ว 400 คน	170
	815-825 ขุนหลวงวิรังคะไปแอบชมโฉมนางที่ข้างทางเดินขึ้น คอย คราพระนางเสด็จขึ้นไปไหว้ภูสุเทวฤๅษีบนคอยสุเทพ	172
837-862	ทูตลำพูนเกรงว่าลัวะจะฮึกเหิมยกทัพบุกลำพูน จึงรีบเดินทางกลับ ไปรายงานพระนางจามเทวีที่ลำพูน	176
846-862	พระนางจามเทวี ส่งทูตไปทูลขุนหลวงวิรังคะ ว่าให้รออีก 3 ปี เมื่อบุตรฝาแฝดทั้งสองหย่านมแล้วจึงจะอภิเษกสมรสด้วย	177

บทที่		หน้า
863-906	ประเพณีล้านนา การแต่งงาน และการครองเรือน	179
	ก. 863-866 การสู่ขอ	179
	ข. 867-877 การกินแขกแต่งงาน	179
	ค. 878-882 การใส่ผีเพื่อสมรส	180
	ง. 883-906 การเซ่นไหว้ผีบรรพชน	180
907-918	บทแทรก อาหารลัวะ	183
919-968	บทแทรก การใส่ผีแต่งงาน และการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของ มิชชันนารีอเมริกันในล้านนาไท ประมาณ พ.ศ. 2408	185
	ก. อิทธิพลของหมอสอนศาสนาต่อชาวล้านนา	
	ข. 941-948 สุริยคราสในล้านนาไท เมื่อวันที่ขึ้น 1 ค่ำ เดือนสิบสอง (ประมาณเดือนกันยายน)	189
969-1004	ประโยชน์ของหมอสอนศาสนาต่อล้านนา และชาวล้านนาไท	194
	ก. ทศนคติของชาวล้านนาในอดีตเกี่ยวกับความเจ็บไข้ได้ป่วย	
	ข. การรักษาอาการป่วยไข้ด้วยวิทยาการสมัยใหม่	
	ค. การตั้งโรงพยาบาลโรคเรื้อน	
	ง. การสร้างโรงเรียนเด็กชายวังสิงห์คำ	
	จ. การสร้างโรงพิมพ์หนังสือเมือง (โรงพิมพ์หนังสือด้วยตัวอักษรถิ่นล้านนา)	
1005-1011	ทศนคติของฝรั่ง นายห้าง และข้าราชการที่มาจากเมืองหลวง ต่อ ชาวพื้นเมืองล้านนาในอดีต	200
1012-1113	พระนางจามเทวีทรงใช้วิเทโศบายรักษาเมืองลำพูน ไว้ให้เป็นอิสระภาพ โดยขอเลื่อนเวลาอภิเษกสมรสกับขุนหลวงวิรังคะออกไปอีก 4 ปี	202
	ก. ความสัมพันธ์ระหว่างลัวะกับมอญ	
	ข. พระนางจามเทวีเกณฑ์ผู้คนสร้างกำแพงเมือง เกณฑ์คนหนุ่มสาว มาฝึกเป็นทหาร และเตรียมเมืองให้พร้อมสำหรับการศึกสงครามกับ ขุนหลวงวิรังคะ	
1114-1133	พระนางจามเทวีจัดมหรสพต่างๆ เพื่อเป็นการปลอบขวัญและให้ กำลังใจชาวเมือง ที่กำลังหวาดวิตกกลัวภัยการรุกรานของขุนหลวงวิรังคะ	211
1134-1147	ขุนหลวงวิรังคะ ส่งทูตไปขอทราบกำหนดการอภิเษกสมรส	215
1148-1162	พระนางจามเทวี ทรงแก้ไขชื่อเดือน จากเดือนอ้ายเป็นเดือนสาม (เป็นเหตุให้ปัจจุบันเดือนของล้านนาเร็วกว่าเดือนของภาคกลางไป 2 เดือน)	218
1163-1179	บทแทรก พญามังรายปราบลำพูนชัยในปี พ.ศ. 1824	221

บทที่		หน้า
1180-1205	ขุนหลวงวิรังคะไปเมืองลำพูน เพื่ออภิเษกสมรสตามกำหนด พระนาง จามเทวีทรงบอกว่า ขุนหลวงวิรังคะผัดนัดไป 2 เดือน (เนื่องจากมอญ เลื่อนชื่อเดือนออกไป 2 เดือน ดังกล่าวแล้ว) ขุนหลวงวิรังคะโกรธแค้นมาก กลับไปเตรียมไพร่พลบุกลำพูน	224
1206-1218	ขุนหลวงวิรังคะยกพลล้อมเมืองลำพูน ฝนตกใหญ่ น้ำเหนือไหลบ่า ท่วมไพร่พลของขุนหลวงวิรังคะตายเป็นอันมาก จึงต้องยกทัพกลับ	228
1219-1244	ขุนหลวงวิรังคะยกทัพใหญ่ตีลำพูน บุกเข้าเมืองได้ แต่ถูกบุตร ฝาแฝดของพระนางจามเทวีจับขี้พลก่อกำแพงล้อมไว้ จนทัพ ขุนหลวงวิรังคะแตกพ่ายไป	231
1245-1258	ขณะที่กำลังพ่ายหนี ขุนหลวงวิรังคะถูกช้างของตนพาเบียดประตู่ เมืองลำพูน ขุนหลวงวิรังคะตกช้างขาหัก วิทยากรกระดุกหักโดยใช้ ฝือก ไสยศาสตร์ และยาสมุนไพรมองพื้นเมืองล้านนา	232
1259-1273	ขุนหลวงวิรังคะส่งทูตไปขู่ จะขอแต่งงานกับพระนางจามเทวีอีก ครั้งหนึ่ง	238
1274-1300	พระนางจามเทวีทรงวางแผนให้ขุนหลวงวิรังคะพุ่งเสนาจากยอด คอยสุเทพ ไปตกใจกลางเมืองลำพูน	240
1301-1313	ขุนหลวงวิรังคะพร้อมไพร่พลและคณะทูตมอญ จัดเตรียมการพุ่งเสนา	245
1314-1346	ขุนหลวงวิรังคะพุ่งเสนาเป็นครั้งแรก	248
1347-1371	หนองเสนาหลังวัดมหาวัน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	250
1372-1398	พระนางจามเทวีทำพิธี ช่ม ขุนหลวงวิรังคะ ด้วยวิธีต่างๆ ทางไสยศาสตร์	257
1399-1414	หมอไสยศาสตร์ บ้านหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	262
1415-1436	เจ้าสนามหลวงเมืองลำพูน ถวายบรรณาการแก่ขุนหลวงวิรังคะ ณ ยอดคอยสุเทพ ขุนหลวงวิรังคะถูกช่ม ขว้างเสนาไปตกที่เชิง คอยสุเทพ	265
1437-1465	ขุนหลวงวิรังคะฆ่าตัวตายเพราะอายุที่ถูกช่ม	269
1465-1483	พระนางจามเทวีรู้สึกเศร้าสร้อย ครุ่นคิดถึงบาปกรรมที่กระทำต่อ ขุนหลวงวิรังคะ จึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้	271
1484-1494	ทรงพัฒนานครลำพูนให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคง และทรงขยายอาณาเขต เมืองลำพูนให้กว้างขวาง	273
1495-1519	ขุนหลวงวิรังคะให้โอวาทแก่ชาวลัวะเป็นครั้งสุดท้าย	274

บทที่		หน้า
1520-1541	ขบวนการแห่งศพขุนหลวงวิรังคะ	279
	ก. 1522-1525 การทำโลงใส่ศพด้วยไม้ไผ่ตามประเพณีล้านนาโบราณ	279
	ข. 1526-1531 ขบวนการแห่งศพผ่าน “เครื่องเขาลง” เป็นเหตุ ให้ผู้ร่วมขบวนแห่พลัดพรากจากกันไปคนละทิศละทาง	280
	ค. 1532-1533 เครื่องดนตรีประโคมศพถูกขวางทิ้งไปกลายเป็นหิน เรียกว่า ผาฆ้อง ผากลอง ผาสำว่า ผาแต่ง	281
	ง. 1534-1541 คอยขว่าหล่อง ที่ฝังศพขุนหลวงวิรังคะ ซึ่ง ศพที่ถูกฝังนั้น ตะแคงหน้าคูเมืองลำพูนตลอดกาล	281
1542-1555	พระยาอินทมิตเขลางนคร (ลำปาง) ให้แก่เจ้านันตยศ มีไพร่พล เป็นชาวลัวะเข้าไปขอพึ่งบารมี และกลายเป็นประชาชนของเมืองลำปาง	283
1556-1589	เจ้านันตยศเดินทางกลับไปเยี่ยมพระมารดา ณ เมืองลำพูน ทรง เชิญพระนางไปเยี่ยมนครเขลางค์ เชิญปราชญ์ สงฆ์ และ พระพุทธรูป ไปประจำไว้ที่เขลางค์นคร	285
1590-1598	เจ้านันตยศยกเขลางค์นครให้พระนางจามเทวีครอง และขอให้ พระยาอินทรนครใหม่ให้พระองค์	292
1599-1621	พระนางจามเทวีทรงคิดถึงบาปกรรม ที่ทรงกระทำต่อขุนหลวง วิรังคะ จึงทรงชักชวนประชาชนให้ปฏิบัติธรรม และการกุศลต่างๆ บ้านเมืองจึงมีแต่ความสงบสุขตลอดกาลนาน	293
1622-1635	พระนางจามเทวีทรงทำบุญอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ขุนหลวงวิรังคะ และทรงอธิษฐานขอให้ขุนหลวงวิรังคะ มาเกิดเป็นพระเชษฐาของ พระนางในภพหน้า	298
1636-1639	พระนางจามเทวีทรงคิดถึงเมืองลำพูน และมีพระอารมณ์หงุดหงิด จึงได้เสด็จกลับลำพูน	300
1640-1651	พระนางจามเทวี สวรรคต	301
1652-1661	ประเพณีเผาศพเจ้านายและพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ของล้านนาไท	303
1662-1689	ขบวนแห่พระศพพระนางจามเทวีตามประเพณีดั้งเดิมของล้านนาไท	305
1690-1706	พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพพระนางจามเทวี ตามแบบล้านนา โบราณ ใช้จรวดบอกไฟหล่อยิงพุ่งเข้าใส่ปราสาท (เมรุ) ทำให้ เกิดไฟลุกขึ้น	310
1707-1729	บทแทรก กองทัพไทยตีเชียงตุง ชาวเชียงตุงใช้จรวดบอกไฟหล่อ ยิงเข้าใส่ช้างที่บรรทุกเสบียงอาหารและปืนใหญ่แตกหนีอลหม่าน	314

บทที่		หน้า
1730-1783	คู่ศิว์เลี้ยงของพระนางจามเทวี คู่ช้าง-ม้า-แมว-ไก่ อวสาน ของช่างพลายก่างาเขียวและอภินิหารของช่างพลายก่างาเขียว	318
1784-1794	บทอวสาน และ คำอุทิศ ความปรารถนาอันดียิ่งของผู้นิพนธ์ แด่ นางจรรยา นิมมานเหมินท์ ผู้เป็นภริยา	327